

Бабух І.Б.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу,
інновацій та регіонального розвитку
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

Babukh Iona

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Marketing,
Innovation and Regional Development
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У РЕГІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ: ТЕОРЕТИЧНЕ РОЗУМІННЯ Й ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Анотація. Досліджено значення фінансових послуг для розвитку регіональної економіки, з акцентом на їхню роль у зміцненні місцевої економічної інфраструктури та забезпеченні сталого економічного зростання. Проаналізовано процес інтеграції фінансових інститутів у регіональні економічні механізми, що сприяє підтримці підприємницької діяльності, зокрема малого та середнього бізнесу, активізації інвестиційних процесів і підвищенню добробуту населення. Водночас висвітлено проблеми недостатнього моніторингу діяльності фінансових установ у регіоні, що зумовлює ризики поширення нелегальних фінансових структур, послаблення контролю за рухом фінансових ресурсів та зростання рівня економічних зловживань. Для їхнього подолання обґрунтовано необхідність розвитку в регіонах фінансово-консультаційних центрів, які забезпечуватимуть доступність кредитних ресурсів, підвищення прозорості фінансових операцій і формування довіри до фінансової системи, що сприятиме довгостроковій стабільності та сталому розвитку регіональної економіки.

Ключові слова: регіональна економіка, регіональні ринки, сталий розвиток, фінансова послуга, валовий регіональний продукт, регіональний ринок фінансових послуг, стимули розвитку ринку фінансових послуг.

Вступ та постановка проблеми. Ринок фінансових послуг є важливою складовою економічної системи, що функціонує як на національному, так і на регіональному рівнях. У сучасних економічних умовах він відіграє ключову роль у мобілізації фінансових ресурсів, залученні інвестицій та сприянні сталому економічному зростанню. Регіональні ринки фінансових послуг, у свою чергу, займаються перерозподілом фінансових активів, що стимулює розвиток виробничих потужностей, інфраструктури та бізнесу на місцях. Однак, із врахуванням змін, що відбуваються в економіці та глобальних трансформацій, постають нові виклики для ефективного функціонування цих ринків. Серед найбільших проблем – недостатня достовірність статистичних даних, низький рівень фінансової грамотності серед населення й обмежений доступ до фінансових ресурсів для малого та середнього бізнесу.

Важливими факторами, що впливають на функціонування регіональних ринків фінансових послуг, є недостатня конкуренція серед фінансових установ і відсутність сучасних технологічних рішень, що дозволяють забезпечити зручний доступ до фінансових продуктів. Це, в свою чергу, обмежує можливості для розширення клієнтської бази та розвитку нових бізнес-ініціатив. Крім того, значний вплив на розвиток ринку мають політичні та соціальні фактори, які можуть створювати непередбачуваність у фінансових операціях і заважати стабільному розвитку сектору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток ринку фінансових послуг є предметом активних наукових дискусій. Серед зарубіжних дослідників А. Деміргуч-Кунт акцентує увагу на доступності й ефективності фінансових послуг [15], А. Шала та Р. Перрі підкреслюють вплив технологічних інновацій на їхню трансформацію [16]. Вітчизняні науковці К. Краус, Н. Краус, Г. Поченчук аналізують становлення ринку фінансових послуг та його вплив на різні сектори економіки [4], В. Поліщук і Л. Ішук досліджують зв'язок між фінансовими послугами й інвестиційною активністю населення [10]. Аналіз наукових праць засвідчує ключову роль ринку фінансових послуг в національній економіці та його значення для підвищення рівня добробуту населення. Водночас у вітчизняній спеціальній літературі недостатньо представлена аналітика регіональних ринків фінансових послуг, які по визначенню мають свою специфіку, шляхи впливу на регіональну економіку. В інституціональному та функціональному аспектах існування регіональних фінансових ринків породжує ряд проблем, які потребують висвітлення та пошуку шляхів їх вирішення, на що і спрямована дана публікація.

Метою статті є дослідження особливостей функціонування регіональних ринків фінансових послуг в Україні, оцінка їхнього внеску в економічний розвиток на місцевому рівні, а також вивчення проблем і можливостей, що виникають в умовах змін фінансової системи.

Результати дослідження. Як і на рівні національної економіки, на рівні регіону ефективна та конкурентоспроможна регіональна економічна система повинна включати в себе не лише виробничу сферу, соціальну інфраструктуру і сферу послуг, але й оптимально інтегрувати та використовувати різноманітні механізми кредитування й інвестування. Класична функція фінансових ринків полягає в мобілізації тимчасово вільних фінансових ресурсів від окремих економічних агентів та їх трансформації в інвестиційні потоки для інших учасників економічної діяльності. У процесі функціонування економіки цей механізм реалізується здебільшого через фінансові установи, які діють на ринку фінансових послуг [9]. Останні є надзвичайно важливими елементами фінансової системи, що забезпечують виконання низки ключових функцій, зокрема щодо ефективного розподілу фінансових ресурсів між секторами економіки та регіонами країни. Крім того, фінансовий ринок сприяє здійсненню розрахунків між різними економічними суб'єктами, збереженню та примноженню вартості капіталу, а також забезпечує механізми страхування від ризиків, що виникають у процесі ведення економічної діяльності, як для населення, так і для бізнесу.

Ринок фінансових послуг є складовою частиною сфери послуг регіону та одним із ключових елементів регіональної економіки, на якому здійснюється купівля-продаж, розподіл і перерозподіл фінансових активів країни між різними секторами економіки. Історичний розвиток економічної науки свідчить, що виокремлення поняття «фінансова послуга» відбулося наприкінці ХХ століття, отримавши законодавче закріплення в багатьох країнах [8]. На сьогодні можна відзначити значний внесок вітчизняної науки як у вивчення теоретичних аспектів фінансових послуг, так і в аналіз ринку фінансових послуг, що дозволяє глибше зрозуміти його роль і функції в економічній системі країни.

У теоретичному контексті найбільш загальний підхід до визначення поняття «фінансова послуга» зафіксований в українському законодавстві, згідно з яким фінансові послуги інтерпретуються як операції з фінансовими активами, що здійснюються фінансовими інститутами, організаціями й іншими провайдерами в інтересах третіх осіб, як за власний рахунок, так і за рахунок цих осіб або залучених фінансових ресурсів від інших суб'єктів. Метою таких операцій є отримання грошових доходів або збереження реальної вартості фінансових активів [11].

Будучи складовою частиною соціально-економічної системи регіону, ринок фінансових послуг виступає як комплексна система, що функціонує на основі системних принципів. Він включає в себе окремі елементи, серед яких комерційні банки, установи й організації парабанківської системи, інші учасники надання фінансових послуг (провайдери), а також безпосередньо клієнти. Між цими елементами існує взаємозв'язок, що обумовлює домінування системних властивостей ринку фінансових послуг у теоретичному сенсі [1].

Згідно з системним підходом, ринок фінансових послуг є складовою (підсистемою) більшої системи регіональної економіки. Водночас на цьому ринку можна виокремити дрібніші, взаємопов'язані системи, такі як регіональна банківська та страхова системи, а також ринок недержавного пенсійного страхування тощо.

Фінансова послуга, як відомо, має властивість цілісності, оскільки характеристики окремих її елементів не зводяться до суми властивостей складових частин. З цієї причини вивчення окремої фінансової послуги не дає змоги визначити її споживчі характеристики, поки не буде здійснено порівняння її властивостей з іншими аналогічними послугами [13]. Ще однією важливою системною характеристикою ринку фінансових послуг є його організація. Ця властивість виявляється через здатність ринку, як і інших фінансових ринків, до самоорганізації. Теоретично, наприклад, банки в умовах циклічного розвитку економіки під час фінансових криз можуть підвищувати депозитні відсоткові ставки, а в посткризові періоди відновлюють кредитні програми, такі як програми підтримки бюджету або іпотечне кредитування тощо.

Три ключові види фінансових послуг – банківські, страхові й інвестиційні – на фінансовому ринку через діяльність відповідних інститутів формують певну єдність, а точніше, конвергенцію зазначених послуг. Це призвело до утворення єдиного ринку фінансових послуг. Суб'єкти цього ринку в більшості країн використовують схожі методи, термінологію, а також стандартизовану нормативну базу. Крім того, регуляторна діяльність держави на цьому ринку має багато спільного в різних країнах.

В умовах реформування вітчизняної економіки та під впливом глобальних змін формування національного ринку фінансових послуг в Україні як єдиної системи, що включає законодавче, інформаційне й інфраструктурне забезпечення всіх учасників цього ринку, залишається актуальним завданням і сьогодні. Враховуючи значущість цього ринку для економіки та складність і комплексність сфери фінансових послуг, наука повинна продовжувати робити кроки у напрямку глибокого комплексного вивчення цієї сфери та розробки відповідних форм управління нею як єдиною системою [14]. Існує певний парадокс, коли найбільші інститути сектору фінансових послуг – банки та страхові компанії – постійно вивчаються, аналізуються та регулюються. Однак, при цьому, багато інших не менш значущих суб'єктів ринку фінансових послуг (кредитні спілки, фінансові компанії, довірчі товариства, лізингові та факторингові компанії) значно менше піддаються впливу регулюючих органів, особливо на регіональному рівні.

Загальновідомий той факт, що статистика щодо обсягів наданих послуг багатьма регіональними провайдерами часто не ведеться і не аналізується. Водночас є очевидною потреба населення та бізнесу в достовірних даних щодо діяльності тих чи інших суб'єктів ринку фінансових послуг. Це вимагає

детального аналізу особливостей функціонування регіонального ринку фінансових послуг, а також пошуку ефективних методів оцінки рівня його розвитку й якості наданих послуг. Такий аналіз сприятиме виявленню диспропорцій на ринку фінансових послуг і підвищить ефективність його функціонування на мезо- та мікрорівнях.

В Україні вітчизняна фінансова статистика ринку фінансових послуг повинна бути інтегрована в регіональний рівень, що дозволить, наприклад, об'єкти фінансових послуг, наданих у регіоні, корелювати з показниками регіональної економіки (валовий регіональний продукт, валовий доданий продукт). Окрім безпосередніх показників ринку фінансових послуг, необхідно аналізувати також рівень задоволення населення і суспільства від отриманих фінансових послуг.

Серед ключових показників ринку фінансових послуг можна виділити валовий випуск фінансових послуг, валову додану вартість у виробництві фінансових послуг, а також частку фінансових послуг у валовому внутрішньому (регіональному) продукті. У свою чергу, показники задоволення населення мають включати обсяг надання фінансових послуг на душу населення, кількість фінансових установ для обслуговування населення на регіональному рівні та інші важливі параметри [5]. У цілому, варто підкреслити, що застосування системи різноманітних показників для оцінки функціонування ринку фінансових послуг на регіональному рівні дозволяє забезпечити узгодженість розрахунків у різних регіонах, а також гарантує повноту відображення даних у державній і регіональній статистиці. Це створює основу для ефективної оцінки та прогнозування стану ринку фінансових послуг.

Ще раз наголосимо, що регіональні ринки фінансових послуг залишаються малодослідженими через обмежену доступність відповідної інформації. Дані, що збираються регіональними органами статистики, не охоплюють діяльність фінансових інститутів і провайдерів фінансових послуг, що унеможливає їх комплексний аналіз і системне вивчення. Водночас найбільш повними відомостями про функціонування регіональних банків і страхових компаній володіють територіальні управління Національного банку України. Центральний банк здійснює нагляд і регулювання не лише банківської системи, а й інших фінансових інститутів небанківського сектору, за винятком інвестиційних компаній, які перебувають у сфері компетенції НКЦПФР.

Фахівці констатують той факт, що в Україні бракує первинної інформації щодо діяльності небанківських і нестрахових провайдерів на регіональних ринках фінансових послуг. Відсутність такої інформації унеможливає ефективний контроль за процесами, які відбуваються на цих ринках, оскільки немає об'єктивних даних про суб'єкти нагляду. Така ситуація є вкрай небезпечною, адже вона сприяє безконтрольному створенню фінансових структур, які, не маючи банківських або страхових ліцензій, залишаються поза увагою регуляторних органів.

У результаті ці суб'єкти можуть здійснювати фінансову діяльність без належного нагляду, що створює ризики шахрайства та зловживань. Особливо поширеною є практика надання фінансових послуг на умовах, які видаються привабливими для споживачів, проте не гарантують їхньої безпеки та відповідності законодавчим нормам.

Регіональні органи влади відіграють важливу роль у забезпеченні прозорості та стабільності регіональних ринків фінансових послуг. Лише ґрунтовне знання та розуміння процесів, що відбуваються в цій сфері, дає можливість органам місцевого самоврядування ухвалювати зважені й ефективні рішення. Особливий науковий і практичний інтерес становить взаємодія регіональної влади з державними регуляторами у сфері фінансових послуг, оскільки ця співпраця сприяє посиленню нагляду та контролю за фінансовими потоками й діяльністю фінансових установ на місцевому рівні.

Специфіка діяльності інститутів фінансового ринку створює певні обмеження щодо прямого впливу регіональних органів влади на цей сектор. Водночас адміністративні важелі управління все ж можуть застосовуватися для регулювання окремих аспектів діяльності фінансових установ. До таких заходів належить контроль за практиками нав'язування додаткових фінансових послуг банками та іншими установами, а також моніторинг маркетингових програм фінансових організацій щодо недобросовісної реклами. Особливо важливим є контроль за коректністю інформації про умови депозитних і кредитних продуктів, що безпосередньо впливає на рівень довіри споживачів до фінансових послуг [13].

Ще одним важливим інструментом адміністративного впливу на регіональний ринок фінансових послуг є стимулювання його розвитку з боку місцевої влади. У науковій літературі запропоновано численні механізми такого стимулювання, зокрема створення регіональних фондів підтримки підприємництва. Такі фонди сприяють розширенню доступу суб'єктів малого і середнього бізнесу до кредитних ресурсів, що, у свою чергу, стимулює розвиток економіки регіону. Також важливим напрямом є підтримка діяльності таких учасників ринку, як кредитні брокери, які допомагають як населенню, так і бізнесу у виборі оптимальних фінансових продуктів. Це не лише підвищує рівень фінансової грамотності населення, а й сприяє підвищенню якості фінансових послуг та розширенню клієнтської бази фінансових установ. Окремо варто наголосити на необхідності розробки та реалізації регіональних програм фінансової грамотності. Це питання набуває особливої актуальності в контексті впровадження накопичувальної пенсійної системи й активного розвитку недержавних пенсійних фондів, що вимагає від населення глибшого розуміння фінансових механізмів і підвищення рівня довіри до фінансових інститутів.

У літературі також висуваються пропозиції щодо створення системи фінансового омбудсмена

на регіональному рівні з метою захисту прав споживачів фінансових послуг [7]. Такий інститут міг би сприяти ефективному вирішенню конфліктів між клієнтами банків, страхових компаній та інших фінансових установ у позасудовому порядку. Його діяльність була б спрямована на надання консультацій, медіацію спорів та забезпечення справедливого врегулювання претензій, що, своєю чергою, підвищило б рівень довіри до фінансового сектору. Водночас особливості регіонального ринку фінансових послуг формують як певні переваги, так і обмеження. До ключових викликів належать:

- низька доступність кредитних ресурсів для населення та бізнесу регіону, що уповільнює економічний розвиток;

- значно нижчий рівень фінансової грамотності як серед домогосподарств, так і серед представників малого та середнього бізнесу. Недостатня обізнаність у фінансових питаннях не відповідає сучасним ринковим умовам і перешкоджає повноцінному використанню фінансових послуг, що, у свою чергу, обмежує можливості економічного зростання регіонів [2].

Безумовно, перешкоди, пов'язані з доступністю кредитних послуг, складно усунути виключно зусиллями місцевої влади, оскільки вони значною мірою залежать від бізнес-інтересів і стратегій розвитку фінансових установ. Основні важелі впливу на таку ситуацію зосереджені на рівні уряду та Національного банку України, проте їх ефективне застосування значною мірою визначається загальнонаціональними економічними умовами, а не регіональними особливостями розвитку. Водночас місцева влада може сприяти розширенню доступу до фінансових послуг через механізми стимулювання, такі як створення регіональних програм підтримки малого та середнього бізнесу, розвиток муніципальних гарантійних фондів і сприяння діяльності фінансових посередників. Це дозволить частково компенсувати структурні обмеження кредитного ринку на регіональному рівні та підвищити рівень фінансової інклюзії населення.

Подолання низького рівня фінансової грамотності можливе як через інституційні механізми, так і шляхом активної просвітницької діяльності. З інституційного погляду місцева влада може сприяти створенню фінансово-консультаційних центрів, які виконуватимуть низку важливих функцій. Зокрема, такі центри забезпечуватимуть постійний моніторинг умов надання фінансових продуктів, контролюватимуть дотримання прав споживачів у процесі їх отримання, а також надаватимуть консультації населенню та представникам малого бізнесу щодо особливостей використання різних фінансових інструментів [12].

Крім того, ключовим завданням фінансово-консультаційних центрів має стати аналіз відповідності декларованих умов надання фінансових послуг їх фактичному змісту, що сприятиме підвищенню рівня прозорості фінансового ринку. Важливим напрямом діяльності таких центрів може

бути також впровадження механізму гарантування кредитів за моделлю регіональних фондів підтримки підприємництва або у співпраці з ними. Це дозволить покращити доступ малого бізнесу до кредитних ресурсів та знизити ризики як для фінансових установ, так і для позичальників.

Ще одним важливим завданням такого центру має стати координація та контроль діяльності кредитних брокерів у регіоні, а також встановлення стандартів їх роботи. Окрім цього, центр повинен сприяти залученню нових фінансових провайдерів, приватних інвесторів і розвитку інвестиційного середовища на регіональному рівні. Такі установи можуть відігравати ключову роль у підвищенні доступності фінансових послуг для підприємців, забезпечуючи їм необхідну консультаційну підтримку. Зокрема, вони можуть допомагати у розробці бізнес-планів, що відповідають вимогам фінансових установ, а також консультувати щодо оптимального використання кредитних, лізингових та інвестиційних інструментів. Це сприятиме розвитку малого та середнього бізнесу, підвищенню рівня фінансової грамотності та створенню більш сприятливого фінансового клімату в регіоні.

У рамках просвітницької діяльності ключовою функцією такого регіонального фінансового центру може стати організація семінарів, виставок, круглих столів, що слугуватимуть платформою для професійного обговорення проблем та обмежень, характерних для регіонального ринку фінансових послуг. Подібні заходи сприятимуть не лише поширенню актуальної інформації серед споживачів та бізнесу, а й розвитку конструктивного діалогу між усіма учасниками фінансового середовища. Створення такого центру, за умови забезпечення належного рівня інформованості громадян і підприємців, безперечно підвищило б ефективність функціонування ринку. Зростання фінансової грамотності користувачів сприяло б більш усвідомленому вибору фінансових продуктів, зменшенню ризиків шахрайства та підвищенню рівня довіри до фінансових установ. Водночас це стимулювало б розвиток самих фінансових організацій, які пропонують якісні та конкурентоспроможні фінансові послуги.

Висновки. Ринок фінансових послуг є важливим компонентом економіки, як на національному, так і на регіональному рівнях. Його функціонування забезпечує ефективну мобілізацію й оптимальне використання фінансових ресурсів, сприяючи економічному зростанню та розвитку різних секторів економіки. На рівні регіонів забезпечення доступу до фінансових послуг, їх прозорість та ефективне регулювання є надзвичайно важливими факторами, що впливають на розвиток підприємництва та покращення рівня життя населення. Важливою складовою цього процесу є впровадження інструментів для збору й аналізу статистичних даних, підвищення рівня фінансової грамотності населення, а також підтримка малого і середнього бізнесу як основи економічного зростання.

Одним із суттєвих викликів на цьому шляху є відсутність достатньої інформації про діяльність небанківських фінансових установ на регіональному рівні, що значно ускладнює комплексний аналіз фінансового ринку та оцінку його стабільності. Окрім того, наявність розрізнених даних про фінансові послуги у різних регіонах перешкоджає формуванню єдиної стратегії розвитку цього сегмента ринку. Для підвищення ефективності роботи регіональних ринків фінансових послуг необхідно забезпечити належну прозорість, удосконалити інфраструктуру, покращити доступ до фінансових ресурсів, а також активно впроваджувати просвітницьку діяльність серед населення та підприємств.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі можуть бути зосереджені на удосконаленні методів збору, аналізу й обробки даних про діяльність небанківських фінансових установ, а також на розробці нових моделей регулювання ринку фінансових послуг, які б враховували специфіку регіональних економік. Також важливим є дослідження шляхів підвищення фінансової інклюзії в регіонах, що включає розвиток інфраструктури для надання фінансових послуг у сільській місцевості та підтримку цифрових фінансових інструментів. Розробка та впровадження таких ініціатив сприятиме покращенню економічної ситуації в регіонах і забезпечить стійкий розвиток національної економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Діденко С. В умовах воєнного стану : функціонування фінансового сектору сьогодні. *UA News*. 2022. URL: <https://ua.news/ua/v-uslovyah-voennogo-polozheniya-funktsionuvannya-fynansovogo-sektora-segodnya/> (дата звернення: 24.03.2025).
2. Ковальчук К. Ф., Архирейська Н. В., Валенюк Н. В. Ринок фінансових послуг : навч. посібник. Дніпро : НМетАУ, 2018. 135 с.
3. Кравчук Н., Луцишин О. Фінансовий ринок України під час війни : реалії функціонування. *Світ фінансів*. 2022. № 4 (73). С. 112–128. DOI: <https://doi.org/10.35774/SF2022.04.112>
4. Краус К., Краус Н., Поченчук Г. Інституціональні аспекти та цифровізація фінансової інклюзії в національній економіці. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 18–28. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.2.18.28>
5. Кремень В. М. Фінансова статистика : нав. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 368 с.
6. Міщенко В. І. Монетарне регулювання економіки в умовах фінансової нестабільності. *Сучасна соціально-економічна динаміка: реалії та перспективи для України : матеріали XIII Пленуму Правління Спільки економістів України*. Київ : ТОВ «Паперовий змії-ОПТ», 2021. С. 201–207.
7. Нікіфоров П., Бабух І. Фінансове забезпечення соціально-економічного розвитку міст : монографія. Чернівці : Технодрук, 2015. 204 с.
8. Онищенко В. О., Завора Т. М. Ринок фінансових послуг : навчальний посібник. Полтава : ПолтНТУ, 2017. 409 с.
9. Подзигун І. Фінансовий ринок та ринок фінансових послуг : взаємозв'язок та єдність. *Ринок цінних паперів України*. 2013. № 1–2. С. 83–88.
10. Поліщук В. Г., Іщук Л. І. Сутність фінансової інклюзії та доступності до фінансових продуктів. *Економічний форум*. 2022. № 1 (1). С. 135–143. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-1-17>.
11. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (дата звернення: 27.03.2025).
12. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Серпень 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=4 (дата звернення: 26.03.2025).
13. Теоретико-методологічні доміанти формування та пріоритети розвитку ринку фінансових послуг України : монографія / за ред. д.е.н., проф. О. В. Кнейслер. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2017. 246 с.
14. Чернишова О. Б., Чорновол А. О., Мирончук В. М. Функціонування фінансового сектору України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 38. DOI: <https://doi.org/10.32-782/2524-0072/2022-38-49> (дата звернення: 27.03.2025).
15. Demircus-Kunt A., Hu B., Klapper L. Financial Inclusion in the Europe and Central Asia Region : Recent Trends and a Research Agenda. *World Bank Policy Research Working Paper*. 2019. 33 p.
16. Shala A., Perri R. Regulatory barriers for fintech companies in Central and Eastern Europe. *Eastern Journal of European Studies*. 2022. Vol. 13 (2). P. 292–316. DOI: <https://doi.org/10.47743/ejes-2022-0214>

References:

1. Didenko S. (2022). V umovakh voiennoho stanu : funktsionuvannya finansovoho sektoru sohodni [Under martial law : the functioning of the financial sector today]. *UA News*. Available at: <https://ua.news/ua/v-uslovyah-voennogo-polozheniya-funktsionuvannya-fynansovogo-sektora-segodnya/> (accessed March 24, 2025).
2. Kovalchuk K. F., Arkhireiska N. V., & Valeniuk N. V. (2018). *Rynok finansovykh posluh [Financial services market]*. Dnipro : NMetAU, 135 p. (in Ukrainian)
3. Kravchuk N., & Lutsyshyn O. (2022). Finansovyi rynek Ukrainy pid chas viiny : realii funktsionuvannya [Financial market of Ukraine during the war : realities of functioning]. *Svit finansiv – The world of finance*, no. 4 (73), pp. 112–128. DOI: <https://doi.org/10.35774/SF2022.04.112> (in Ukrainian)
4. Kraus K., Kraus N., & Pochenchuk H. (2022). Instytutsionalni aspekty ta tsyfrovizatsiia finansovoi inkluzii v natsionalnii ekonomitsi [Institutional aspects and digitalization of financial inclusion in the national economy]. *Innovation and Sustainability*, no. 2, pp. 18–28. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.2.18.28> (in Ukrainian)

5. Kremen V. M. (2014). *Finansova statystyka [Financial statistics]*. Kyiv : Center for Educational Literature, 368 p. (in Ukrainian)
6. Mishchenko V. I. (2021). Monetarne rehuliuвання ekonomiky v umovakh finansovoi nestabilnosti [Monetary regulation of the economy in conditions of financial instability]. *Suchasna sotsialno-ekonomichna dynamika: realii ta perspektyvy dlia Ukrainy : materialy KhIII Plenumu Pravlinnia Spilky ekonomistiv Ukrainy [Modern socio-economic dynamics: realities and prospects for Ukraine: materials of the XIII Plenum of the Board of the Union of Economists of Ukraine]*. Kyiv : Paper Snake-OPT LLC, pp. 201–207. (in Ukrainian)
7. Nikiforov P., & Babukh I. (2015). *Finansove zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku mist [Financial support of socio-economic development of cities]*. Chernivtsi : Tekhnodruk, 204 p. (in Ukrainian)
8. Onyshchenko V. O., & Zavora, T. M. *Rynok finansovykh posluh [Financial services market]*. Poltava : PoltNTU, 409 p. (in Ukrainian)
9. Podzyhun I. (2013). Finansovyi rynek ta rynek finansovykh posluh : vzaiemozviazok ta yednist [Financial market and financial services market: interconnection and unity]. *Rynok tsinnykh papieriv Ukrainy – Securities market of Ukraine*, no. 1–2, pp. 83–88. (in Ukrainian)
10. Polishchuk V. H., & Ishchuk L. I. (2022). Sutnist finansovoi inkluzii ta dostupnosti do finansovykh produktiv [The essence of financial inclusion and accessibility to financial products]. *Ekonomichnyi forum – Economic Forum*, no. 1 (1), pp. 135–143. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-1-17> (in Ukrainian).
11. Pro finansovi posluhy ta derzhavne rehuliuвання ryнкiv finansovykh posluh [On Financial Services and State Regulation of Financial Services Markets]. Law of Ukraine, adopted on 2001, July 12, no. 2664-III. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (accessed March 27, 2025).
12. Stratehiia rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy do 2025 roku [Strategy for the development of the financial sector of Ukraine until]. Available at: https://bank.gov.ua/-admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=4 (accessed March 26, 2025).
13. Kneisler O. V. (Eds.). (2017). Teoretyko-metodolohichni dominanty formuvannia ta priorytety rozvytku rynku finansovykh posluh Ukrainy [Theoretical and methodological dominants of the formation and priorities of the development of the financial services market of Ukraine]. Ternopil : FOP Osadtsa Yu.V., 246 p. (in Ukrainian).
14. Chernyshova O. B., Chornovol A. O., & Myronchuk V. M. (2022). Funktsionuvannia finansovoho sektoru Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Functioning of the financial sector of Ukraine under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, no. 38. DOI: <https://doi.org/10.32-782/2524-0072/2022-38-49> (accessed March 27, 2025).
15. Demircuc-Kunt A., Hu B., & Klapper L. (2019). Financial Inclusion in the Europe and Central Asia Region& : Recent Trends and a Research Agenda. *World Bank Policy Research Working Paper*, 33 p.
16. Shala A., & Perri R. (2022). Regulatory barriers for fintech companies in Central and Eastern Europe. *Eastern Journal of European Studies*, no. 13 (2), pp. 292–316. DOI: <https://doi.org/10.47743/ejes-2022-0214>

FINANCIAL SERVICES MARKET IN THE REGIONAL ECONOMY: THEORETICAL UNDERSTANDING AND EFFICIENCY OF FUNCTIONING

Summary. The role of financial services in the development of the regional economy is analyzed, emphasizing their importance as a key element of the overall economic system. Particular attention is focused on the integration of financial institutions into economic mechanisms at the regional level, which helps to ensure the stable functioning of local economic infrastructure and promote its development. Regional financial markets serve as a basis for supporting economic activity, strengthening financial stability, and providing access to credit, which is crucial for the development of entrepreneurship, especially small and medium-sized businesses, as well as for improving the living standards of local residents through opportunities to provide investment for consumer purposes. At the same time, the article discusses important challenges related to the lack of comprehensive statistics and systematic analysis of financial institutions at the regional level. These information gaps significantly impair the assessment of the efficiency of financial processes and create additional difficulties for their proper regulation. Insufficient control and monitoring of financial institutions leads to the emergence of illegal financial structures that are not licensed and operate outside the legal framework. This poses serious risks to the stability of the region's economy, including some threats of fraud and other financial abuse. An important aspect is the need to develop transparent and affordable financial instruments for the general public, small and medium-sized businesses. Given the current economic difficulties of the population, when a large part of it faces limited access to loans, investments or advice, the development of regional financial advisory centers is one of the most effective ways to solve these problems. These centers aim to provide qualified advisory support, educational services, and monitoring of financial institutions at the local level, which helps to reduce financial risks and increase confidence in the financial system. Financial advisory centers play an important role in systematically monitoring financial markets, identifying threats and responding quickly to them, which helps prevent illegal or unfair financial practices.

Keywords: regional economy, regional markets, sustainable development, financial service, gross regional product, regional financial services market, incentives for the development of the financial services market.